

สมรรถนะอาจารย์พยาบาลในบริบทที่เปลี่ยนแปลง Competencies of Nurse Educators in a Changing Context

ลักษ์ขณา พานิชสรรค¹ อุษา แก้วกำก¹ ชุตารัตน์ วัชรินทร์รัตน์¹ สุวรรณกาญจน์ สุพมาตรา²
สุจรรยา สมบัติธีระ³ สุจิน บุตรดีสุวรรณ³ สกนธ์ ภู่งามดี³ ดาวรุ่ง วัชรินทร์รัตน์^{3*}
Luckana Parnichsan¹ Usa Kaewkamkong¹ Chudarat Watcharinrat¹ Suwonnakan Supamattra²
Sujanya Sombatteera³ Sujin Butdisuwan³ Sakon Phungamdee³ Dowroong Watcharinrat^{1*}

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Division of Educational Administration, Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University
² สาขาวิชาเทคโนโลยีระบบเกษตร ภาควิชาเกษตรกลวิธาน คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Division of Agricultural Systems Technology, Department of Farm Mechanics, Faculty of Agriculture, Kasetsart University
³ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร School of Liberal Art, Shinnawatra University
*Corresponding author e-mail: dowroong.w@siu.ac.th

(Received: 25 November 2022, Revised: 10 January 2023, Accepted: 1 February 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะอาจารย์พยาบาล จากกรเปลี่ยนแปลงระบบบริการสุขภาพและการนำรูปแบบการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงมาใช้ในการจัดการศึกษา อาจารย์พยาบาลเป็นบุคคลหนึ่งซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนการสอน ให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาพยาบาลให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานวิชาชีพที่สภาการพยาบาลได้กำหนดไว้ ดังนั้นในการจัดการศึกษาพยาบาลในบริบทที่เปลี่ยนแปลงให้มีประสิทธิภาพนั้นอาจารย์พยาบาลผู้สอนจำเป็นต้องมีสมรรถนะ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านการใช้ทฤษฎีและหลักการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร และการนำไปใช้ 3) ด้านการปฏิบัติการพยาบาล 4) ด้านการวิจัยและการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ 5) ด้านการสื่อสาร ความร่วมมือ และการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน 6) ด้านกฎหมาย/จริยธรรม และความเป็นมืออาชีพ 7) ด้านการติดตามและประเมินผล และ 8) ด้านการจัดการ ภาวะผู้นำ และการเป็นผู้สนับสนุน ดังนั้นสมรรถนะอาจารย์พยาบาลนั้นจึงสามารถนำไปใช้ในการบริหารบุคคลกรประเภทอาจารย์พยาบาลให้มีประสิทธิภาพได้

คำสำคัญ: สมรรถนะ; อาจารย์พยาบาล; การเปลี่ยนแปลง

ABSTRACT

This article aims to present the concept of nurse educators competency. from the change in the health service system and the adoption of learning styles to change in the management of education. A nurse is a person who plays a role in promoting teaching and learning reform. to keep pace with the changes that occur and plays an important role in developing the potential of nursing students to meet the professional standards set by the Nursing Council. Therefore, in the management of nursing education in a changing context to be effective, nursing teachers need to have competences in the following areas: 1) Theories and principle of adult learning; 2) Curriculum development and implementation;

3) Nursing practice; 4) Research and evidence; 5) Communication, collaboration and partnership; 6) Ethical/legal principles and professionalism; 7) monitoring and evaluation; and 8) Management, leadership and advocacy. So, the competency of nursing teachers can be used to effectively manage personnel in the category of nursing teachers.

Keywords: Competencies; Nurse Educators; Changes

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม รวมถึงระบบบริการสุขภาพ หรือแม้กระทั่งการปฏิรูปอุดมศึกษา ทั้ง ในด้านการเรียนการสอน การผลิตบัณฑิต การวิจัยและการบริหารจัดการ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ดังกล่าว มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาพยาบาล ทำให้การจัดการศึกษาพยาบาลต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย สถาบันการศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการศึกษาให้ทัน ต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งการจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะแห่งการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 โดยผู้เรียนจะต้องมีความใฝ่รู้ สามารถคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ใน สาขาวิชาและมีมาตรฐานจริยธรรมของวิชาชีพ (Partnership for 21st Century Skills, 2008) โดยการนำ รูปแบบการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงมาใช้ในการจัดการศึกษา (Transformative learning) เพื่อให้ผู้เรียนมี ความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหา เข้าใจตนเอง สามารถปฏิบัติงาน และดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ (วิจารณ์ พานิช, 2558) นอกจากนี้ทิศทางการจัดการศึกษาพยาบาลยังมุ่งให้ผู้เรียน สามารถปฏิบัติงาน ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีอาชีพ โดยมีเป้าหมายร่วมกันที่มุ่งให้สุขภาพของคนไทยดีขึ้น โดยนักศึกษาจะต้อง สามารถปฏิบัติงานเป็นทีมสุขภาพ สามารถแก้ไขปัญหาสุขภาพและการเจ็บป่วยที่ซับซ้อนได้ โดยการนำ แนวคิดการศึกษาแบบสหวิชาชีพ (Interprofessional education) มาใช้พัฒนาสมรรถนะนักศึกษา พยาบาล (สุณี เศรษฐเสถียร, 2558) โดยสมรรถนะของนักศึกษาพยาบาลควรมี 10 องค์ประกอบ ตามลำดับ ความสำคัญ ดังนี้ 1) สมรรถนะด้านการสื่อสาร 2) สมรรถนะด้านความเป็นไทย 3) สมรรถนะด้านการ บริหารจัดการ 4) สมรรถนะด้านการเป็นผู้ใฝ่รู้และการเป็นนักคิดริเริ่ม 5) สมรรถนะด้านความรู้ 6) สมรรถนะด้านเทคโนโลยี 7) สมรรถนะด้านจิตบริการ 8) สมรรถนะด้านจริยธรรม คุณธรรม จิตสาธารณะ 9) สมรรถนะด้านวัฒนธรรม 10) สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ โดยลำดับที่ 1-3 มีความสำคัญเท่ากัน (อัญชลี สารรัตน์ และคณะ, 2559) ซึ่ง สมรรถนะ คือ กลุ่มของพฤติกรรมที่ก่อให้เกิด ผลการปฏิบัติงานที่สูงกว่ามาตรฐาน ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ ค่านิยมและแรงจูงใจที่จะทำให้คนผู้นั้น ทำงานได้เหนือกว่าคนอื่นหรือสามารถทำผลงานได้แตกต่างจากผู้อื่นและประสบความสำเร็จ ดังนั้นในการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การจัดการศึกษา การเตรียมคน และการบริหารจัดการคน จึงได้มีการนำสมรรถนะ มาใช้ในการพัฒนา เพื่อให้มนุษย์ที่มีสมรรถนะสามารถทำงานได้ในหลายสถานการณ์ หลายวัฒนธรรมและ หลายประเทศ (อัญชลี สารรัตน์, 2559)

อาจารย์พยาบาลเป็นบุคคลหนึ่งซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนการสอน ให้ก้าว ทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาพยาบาลให้เป็นไปตาม มาตรฐานวิชาชีพที่สภาการพยาบาลได้กำหนดไว้ มีทักษะแห่งการเรียนรู้และสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีอาชีพ ทั้งนี้อาจารย์พยาบาลจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ รองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงลึกและกว้าง ต้องมีการพัฒนาสมรรถนะของตนเองในด้านต่าง ๆ อย่าง

ต่อเนื่อง ทั้งเชิงวิชาการและวิชาชีพ เพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่นักศึกษา และเป็นการสนับสนุนการผลิตบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ สอดรับกับความคาดหวังและความต้องการของสังคม ทำให้อาจารย์พยาบาลที่เป็นบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา มีพันธกิจหลัก 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จำเป็นต้องมีสมรรถนะและประสิทธิภาพ ในการจัดการเรียนการสอน 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบความรู้ (Knowledge) องค์ประกอบสมรรถนะ (Competencies) และองค์ประกอบค่านิยม (Values) รวมทั้งคำนึงถึงบทบาทของพยาบาลวิชาชีพตามมาตรฐานขององค์กรวิชาชีพ ในขณะเดียวกันกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของไทยที่ปรับบทบาทของผู้สอนโดยยึดหลัก “สอนน้อย เรียนมาก” เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเองได้ตลอดเวลา ส่งผลให้สมรรถนะของอาจารย์พยาบาลจึงต้องปรับตามทิศทางของการปฏิรูปการศึกษา ทั้งนี้ กระบวนการเรียนการสอน ต้องเน้นการพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้ตามโครงสร้างหลักสูตรที่กำหนด และได้รับการพัฒนาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ คุณธรรมจริยธรรม ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ และสนับสนุนการเรียนรู้ (The Higher Education Commission, 2018) ดังนั้นอาจารย์พยาบาล จึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะ และมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนการสอนดังกล่าว เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาพยาบาลให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพที่สภาการพยาบาลได้กำหนดไว้ สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมืออาชีพ

สมรรถนะของอาจารย์พยาบาล

การจัดการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ในสายวิชาชีพด้านสุขภาพ นอกเหนือจากการปฏิบัติงานโดยทั่วไปแล้วอาจารย์พยาบาลจะต้องปลูกฝังให้นักศึกษามีความรับผิดชอบในการให้ผู้รับบริการมีภาวะสุขภาพที่ดีตามสภาวะของแต่ละคนซึ่งในปัจจุบันมีสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงมากมาย ผู้เรียนในปัจจุบันจึงมีความแตกต่างจากผู้เรียนในสมัยที่ผ่านมาโดยสิ้นเชิง เนื่องจากในปัจจุบัน มีการใช้คอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ความสนใจของผู้เรียนจึงมุ่งเน้นความสนใจของตนเองเป็นสำคัญและศึกษาด้วยตนเองโดยผู้เรียนจะมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และชอบการเรียนรู้ในกลุ่มที่มีความสนใจคล้ายกันมากกว่าการเรียนจากผู้สอนเพียงอย่างเดียว ประกอบกับในปัจจุบันความรู้ในเชิงหลักการ ทฤษฎีต่างๆ สามารถแสวงหาจากแหล่งต่างๆ ได้มากมาย และสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ได้ตลอดเวลาตามต้องการ ดังนั้นเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้เรียน ที่มีการเปลี่ยนแปลงตนเองทั้งในด้านความรู้และทักษะที่สอดคล้องกับยุคปัจจุบันและต่อไปในอนาคต ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งตนเอง ผู้อื่น และต่อสังคม จึงต้องมีการปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมซึ่งผู้สอนต้องประเมินจากผู้เรียนในด้านความรู้พื้นฐาน คุณลักษณะ ความสามารถ พิเศษและอื่นๆ เพื่อนำมาวางแผนการสอน ซึ่งอาจจะแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มมีการมอบหมายงานให้นักศึกษาค้นคว้าก่อนเข้าห้องเรียน ตัดสินใจ คิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาที่อาจพบในชีวิตจริง การจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นต้องเน้นกระบวนการคิดการแก้ปัญหา การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การส่งเสริมสมรรถนะวิชาชีพ และการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านจิตใจ ร่างกายและสติปัญญา ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเป็นผู้นำ ซึ่งประกอบไปด้วยการติดต่อสื่อสาร การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การตัดสินใจ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเข้าใจในวัฒนธรรมที่ต่างกันและการใช้เทคโนโลยี รวมถึงมีคุณธรรมและจริยธรรมในการให้การพยาบาลส่งผลให้เป็นพยาบาลที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น (วิภาดา คุณาวิกตกุล, 2558)

การกำหนดสมรรถนะอาจารย์พยาบาล ในอดีตกำหนดตามหน้าที่คือ 1) ด้านการสอน 2) ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาล 3) ด้านการวิจัย 4) ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม และ 5) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2546) จากการศึกษาในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม และสังคมอย่างรวดเร็ว การผลิตนักศึกษาพยาบาลจำเป็นต้องสร้างทักษะการเรียนรู้จะเน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน (Student outcomes) ทั้งในด้านความรู้สาระวิชาหลัก (Core subjects) และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยผู้สอนจะต้องช่วยผู้เรียนให้มีการเตรียมความพร้อมในหลากหลายด้าน รวมทั้งระบบสนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่มาตรฐานและการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอนการพัฒนาครู สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียน ดังนั้นการให้การศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงทัศนะ (Perspectives) จาก กระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (Tradition paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (New paradigm) ที่ให้ผู้เรียนมองโลกของผู้เรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ ผู้สอนจึงต้องออกแบบการเรียนรู้ฝึกฝนให้ตนเองเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้ ผู้สอนต้องมีลักษณะของผู้ที่สามารถชี้แนะการเรียนรู้ (Learning coaching) และสามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำผู้เรียนท่องเที่ยวไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้ได้ (Learning travel agent) โดยการนำแนวคิดการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ หรือสอนน้อยเรียนรู้นาน (Teach less, learn more) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนพยาบาล ผู้สอนยังต้องเป็นผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การคิดวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติ (กมลรัตน์ เทอร์เนอร์ และคณะ, 2560) นอกจากความรู้ในแต่ละสาขาวิชาแล้ว ผู้เรียนยังต้องมีทักษะที่สำคัญ 3 ด้าน คือ การคิดวิเคราะห์เป็น รู้จักการแก้ไขปัญหา และมีความคิดสร้างสรรค์ ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยเน้นการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ มีทักษะทางสังคมและเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี กล่าวคือ ความสามารถในการใช้สื่อหรือเทคโนโลยีในการค้นหาข้อมูลรวมทั้งการผลิตสื่อ หรือเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์

อาจารย์พยาบาลควรมีสมรรถนะ (World Health Organization, 2016) ดังนี้

1. สมรรถนะด้านการใช้ทฤษฎีและหลักการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (Theories and principle of adult learning) อาจารย์พยาบาลจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้อาจารย์สามารถออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามศักยภาพ และสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง อาจารย์พยาบาลมีบทบาทในการจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้อาจารย์สนับสนุนช่วยเหลือให้ผู้เรียนบรรลุตามผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านพุทธิพิสัย เป็นการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางสมองและสติปัญญา ได้แก่ ความรู้-ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และการวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาล 2) ด้านจิตพิสัย เป็นการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับความรู้สึก อารมณ์และเจตคติ ได้แก่ เจตคติ (ทัศนคติ) ค่านิยม ความรับผิดชอบ การปรับตัว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จริยธรรม สุขภาพจิต การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง คุณธรรม บุคลิกภาพ เป็นต้น และ 3) ด้านทักษะพิสัย เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายในการปฏิบัติหรือการทํากิจกรรมต่างๆ ได้แก่ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ เป็นต้น

2. สมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตร และการนำไปใช้ (Curriculum development and implementation) อาจารย์พยาบาลจะต้องมีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และจากสภาพจริงของปัญหา มีการทดลองใช้ และการประเมินผลที่คงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของสถาบันการศึกษา สามารถนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ โดยนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีการปรับกระบวนการเรียนการสอน โดยการวิธีการเรียนการสอน เช่น ปรับกระบวนการเรียนการสอน แบบ Simulation learning, Teach less learn more (องค์อร ประจันเขตต์, 2557a) จัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์และมีทักษะการ ติดต่อสื่อสารและเป็นผู้มีความรู้ (วิภาดา คุณวาทิกุล, 2558) มีการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร รวมถึงการสนับสนุน การนิเทศ การควบคุมกำกับ และการประเมินอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการ บริบทของสังคม และภาวะสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไป

3. สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาล (Nursing practice) อาจารย์พยาบาลจะต้องมีการดำรงไว้ซึ่งความรู้ทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล ให้การพยาบาลบนพื้นฐานของการปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best practice) สามารถปฏิบัติตามแนวปฏิบัติ และเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม (วิจารณ์ พานิช, 2558) ความเป็นนักวิชาการทางคลินิกที่มีรูปแบบการให้บริการสุขภาพที่ทำให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการบริการ โดยคำนึงถึงผู้รับบริการเป็นศูนย์กลางและยึดความปลอดภัยเป็นหลักตลอดจนให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในบทบาทของครูผู้สอน

4. สมรรถนะด้านการวิจัยและหลักฐานเชิงประจักษ์ (Research and evidence) อาจารย์พยาบาลต้องให้ความสำคัญกับการค้นคว้าวิจัย และนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการจัดการศึกษา และการปฏิบัติการพยาบาล โดยมีบทบาทในการจัดทำหรือผลิตบทความทางวิชาการหรือนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม จัดทำวิจัย/สร้างนวัตกรรม การศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จัดทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้หรือพัฒนาสังคม นำเสนอผลงาน และหรือเป็นบทความตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับชาติหรือนานาชาติ (บุญทิพย์ สิริธรงค์ศรี, 2559)

5. สมรรถนะด้านการสื่อสาร ความร่วมมือ และการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กร (Communication, collaboration and partnership) อาจารย์พยาบาลจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีการประสานความร่วมมือกับทีมสุขภาพทั้งฝ่ายการศึกษาพยาบาล และผู้ปฏิบัติทางคลินิก จะต้องมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Intercultural) และความสามารถในการสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ในการพัฒนาหลักสูตร การสอน และการปฏิบัติการพยาบาล โดยมีบทบาทในการสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นพยาบาลที่ดี รวมถึงการรับรู้ถึงค่านิยมและพฤติกรรมที่คาดหวังของผู้ที่ปฏิบัติตามบทบาทของวิชาชีพพยาบาล มีการสร้างเครือข่ายทางด้านสุขภาพทั้งในและต่างประเทศ การจัดการศึกษาด้านสุขภาพควรต้องเชื่อมโยงกับองค์กรที่ให้บริการและระบบการให้บริการด้านสุขภาพของประเทศ (ประสิทธิ์ วัฒนาภา, 2557)

6. สมรรถนะด้านกฎหมาย/จริยธรรม และความเป็นมืออาชีพ (Ethical/legal principles and professionalism) อาจารย์พยาบาลจะต้องเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องกฎหมาย/จริยธรรมแห่งวิชาชีพพยาบาล ตลอดจนสามารถตัดสินใจในสถานการณ์ต่างที่เกี่ยวข้อง ทั้งบริบททางด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมบนหลักพื้นฐานของกฎหมายและจริยธรรมของวิชาชีพ อาจารย์พยาบาล ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ มีวินัย ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง ตระหนักถึงกฎหมาย กฎระเบียบ จรรยาบรรณวิชาชีพและ

ข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของ ปฏิบัติงานด้วยความเคารพในศักดิ์ศรี สิทธิส่วนบุคคลของนักศึกษาและผู้ร่วมงาน (เพ็ญศรี ทองเพชร, 2559)

7. สมรรถนะด้านการติดตาม และประเมินผล (Monitoring and evaluation) อาจารย์พยาบาลจะต้องมีกลยุทธ์ที่หลากหลายในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (Use assessment and evaluation strategies) ทั้งในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และคลินิกในทุก ๆ ด้านของการเรียนรู้ ตลอดจนสามารถประเมินผลหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนได้

8. สมรรถนะด้านการจัดการ ภาวะผู้นำ และการเป็นผู้สนับสนุน (Management, leadership and advocacy) อาจารย์พยาบาลจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ต้องมีภาวะผู้นำ เพื่อให้สอดคล้องกับระบบบริการพยาบาล เนื่องจากผู้นำทางการพยาบาลจะเป็นบุคลากรสุขภาพที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสุขภาพ ส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ของผู้ป่วยและองค์กร (องค์กร ประจันเขตต์, 2557b) นอกจากนี้ยังต้องเป็นแกนนำในการพัฒนาการจัดการศึกษา และการปฏิบัติการพยาบาลที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานมุ่งสู่สากล สามารถสร้างหรือใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีในการสร้างมูลค่าในการผลิตบัณฑิต เพื่อการให้บริการสามารถเข้าถึงความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต และตลาดแรงงาน

การกำหนดสมรรถนะอาจารย์พยาบาลในอดีตกำหนดตามบทบาทหน้าที่ (สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2546) ทำให้สามารถเชื่อมโยงสมรรถนะอาจารย์พยาบาลในปัจจุบัน (World Health Organization, 2016) ได้ดังนี้

สมรรถนะอาจารย์พยาบาลในปัจจุบัน	สมรรถนะอาจารย์พยาบาลในอดีต				
	1.ด้านการสอน	2.ด้านการพัฒนาบุคลากร	3.ด้านการวิจัย	4.ด้านบริการวิชาการ	5.ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
1. สมรรถนะด้านการใช้ทฤษฎีและหลักการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่	✓	✓	✓	✓	✓
2. สมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตร และ การนำไปใช้	✓	✓	✓	✓	
3. สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาล	✓	✓	✓	✓	
4. สมรรถนะด้านการวิจัยและหลักฐานเชิงประจักษ์	✓	✓	✓	✓	
5. สมรรถนะด้านการสื่อสาร ความร่วมมือ และการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กร	✓		✓	✓	✓
6. สมรรถนะด้านกฎหมาย/จริยธรรม และความเป็นมืออาชีพ	✓	✓	✓	✓	✓
7. สมรรถนะด้านการติดตาม และประเมินผล	✓	✓	✓	✓	✓
8. สมรรถนะด้านการจัดการ ภาวะผู้นำ และการเป็นผู้สนับสนุน	✓	✓		✓	✓

สมรรถนะอาจารย์พยาบาลในปัจจุบันมีรายละเอียดในทักษะด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และทำให้อาจารย์พยาบาลตระหนักถึงการพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะอาจารย์พยาบาลตามที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การที่จะส่งเสริมสมรรถนะอาจารย์พยาบาลที่กล่าวมาทั้ง 8 สมรรถนะ จะต้องมีการกำหนดแนวทางการส่งเสริมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนาอาจารย์พยาบาลให้เป็นผู้มืออาชีพทั้งด้านการวิจัย การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน โดยกำหนดให้มี 3 องค์ประกอบคือ ด้านองค์ความรู้ (Knowledge) ด้านสมรรถนะ (Competencies) และด้านค่านิยม (Values) (The Higher Education Commission, 2018) และมีระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในแต่ละองค์ประกอบที่แตกต่างกันโดยเริ่มจากระดับคุณภาพพื้นฐานที่อาจารย์จะต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ของตนและประยุกต์ใช้ได้ มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์การเรียนรู้เบื้องต้น จนกระทั่งมีระดับคุณภาพสูงสุดที่จะต้องเป็นผู้นำในศาสตร์ของตน ศาสตร์การเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ข้ามศาสตร์ เป็นที่ยอมรับทั้งภายในและภายนอกองค์กร มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและ กลยุทธ์ในการพัฒนาองค์ความรู้ และการจัดการเรียนรู้ในระดับชาติ และนานาชาติ เป็นผู้นำ เชิงนโยบายด้าน จรรยาบรรณวิชาชีพอาจารย์ แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของอาจารย์พยาบาลด้านการจัดการเรียนการสอนทั้ง 8 สมรรถนะ ที่เป็นแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนและพลิกบทบาทของอาจารย์พยาบาลให้มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

สมรรถนะของอาจารย์พยาบาลทั้ง 8 ด้าน เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาขึ้นตามแนวคิดการจัดการเชิงสมรรถนะ (Competency management) องค์กรจะต้องกำหนดสมรรถนะที่พึงประสงค์เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาบุคลากรที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ โดยกำหนดเป็นนโยบายองค์กรในการพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์พยาบาล ซึ่งต้องจัดทำแผนพัฒนาอาจารย์พยาบาล และดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาอาจารย์ตามศักยภาพของแต่ละองค์กร จากรายงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาจารย์พยาบาลที่ผ่านมาพบว่า มีวิทยาลัยพยาบาลบางแห่งหรือผู้บริหารบางคนได้ส่งเสริมการพัฒนาอาจารย์พยาบาลเช่น การศึกษาต่อ การประชุม การศึกษาคูงาน การทำวิจัย เป็นต้น การดำเนินการดังกล่าวไม่พบข้อมูลการประเมินผลลัพธ์การพัฒนาว่า อาจารย์พยาบาลมีสมรรถนะของอาจารย์พยาบาลตามที่ได้กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ดังนั้นนอกจากการพัฒนาอาจารย์พยาบาลตามสมรรถนะอาจารย์พยาบาลแล้ว ต้องมีการประเมินผลหลังจากที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามพัฒนาการของอาจารย์พยาบาลให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การที่บุคลากรปฏิบัติงานจะมีสมรรถนะของอาจารย์พยาบาลที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ 1) องค์ประกอบภายในของบุคคล 2) โครงสร้างองค์กรและการบริหารจัดการ 3) สิ่งแวดล้อม และ 4) สิ่งจูงใจจากรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาจารย์พยาบาลที่ผ่านมาพบว่า บุคคล โครงสร้างองค์กรและการบริหารจัดการ สิ่งแวดล้อม และสิ่งจูงใจ เป็นทั้งปัจจัยเอื้อ ถ้ามีครบตามความต้องการ และเป็นปัจจัยอุปสรรคหากไม่มีปัจจัยทั้ง 4 องค์ประกอบ (กาญจนา สันติพัฒนาชัย และคณะ, 2541)

การประเมินสมรรถนะอาจารย์พยาบาลเพื่อนำมาใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (ดวงจันทร์ทิพย์ ปรีชา, 2548) ดังนี้

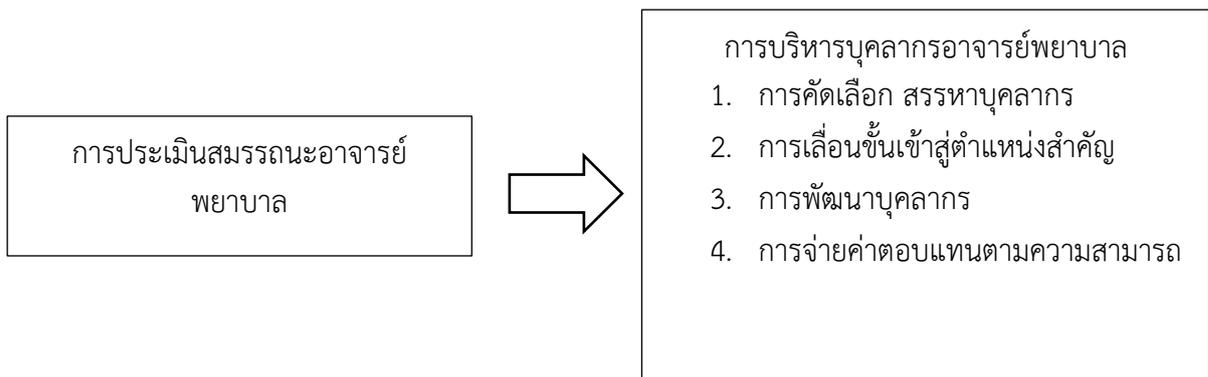
1. การคัดเลือก สรรหาบุคลากร ที่มีคุณลักษณะตามสมรรถนะอาจารย์พยาบาล โดยคัดเลือกบุคลากรที่มีแรงจูงใจและมีคุณลักษณะแฝงลึกที่เหมาะสมกับงาน แล้วฝึกความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับงาน ซึ่งพบว่าวิธีการนี้ทำให้ประสิทธิผลแก่หน่วยงานสูงกว่าองค์กรที่คัดเลือกบุคคลจากที่มีคะแนนในระดับดี

2. การเลื่อนขั้นเข้าสู่ตำแหน่งสำคัญ (Promotion/Succession Planning) การประเมินผลงานเป็นการประเมินงานเป็นการประเมินอดีตที่ผ่านมา แต่การประเมินบุคคลเพื่อเลื่อนเข้าสู่ตำแหน่งเป็นการมองในอนาคตดังนั้นจึงต้องประเมินสมรรถนะอาจารย์พยาบาล เมื่อเขาเผชิญความต้องการของสถานการณ์ในอนาคต

3. การพัฒนาบุคลากร (Training/Development and Career Patting) การประเมินสมรรถนะอาจารย์พยาบาล โดยใช้กรอบความสามารถของงานที่ทำ หรือต้องทำในอนาคต จะทำให้ทราบว่าแต่ละคนมีความสามารถอะไร อยู่ในระดับไหน มีจุดอ่อนอะไร ที่ต้องการพัฒนา สามารถนำมาจัดทำแผนการพัฒนาบุคคลได้ ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม หรือแก้ปัญหาการพัฒนาบุคลากรที่ไม่ตรงกับเป้าหมาย

4. การจ่ายค่าตอบแทนตามความสามารถ (Competency - Based Pay) ใช้ผลการประเมินสมรรถนะอาจารย์พยาบาล เป็นปัจจัยกระตุ้นให้บุคคลมุ่งมั่นพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดความสามารถที่สำคัญต่องานโดยให้รางวัลเมื่อเขาพัฒนาความสามารถที่พึงประสงค์ได้

กรอบแนวคิดในการประเมินสมรรถนะอาจารย์พยาบาล

การปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาลโดยเฉพาะที่เป็นอาจารย์พยาบาลในมหาวิทยาลัย นอกจากต้องรับผิดชอบการสอนนักศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้ให้นักศึกษาได้รับความรู้และมีทักษะที่ดีในการปฏิบัติการพยาบาล การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ศิษย์ ส่งเสริมและสนับสนุนการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม ประเมินผลการจัดการเรียนการสอน จัดการและวิเคราะห์ข้อสอบ รวมทั้งการทำงานตามนโยบายของผู้บริหารในการพัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา และการรับรองสถาบัน ซึ่งต่างจากในอดีตที่หน้าที่หลักของอาจารย์พยาบาลคือ การสอนในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเท่านั้น แต่ในปัจจุบันอาจารย์พยาบาลยังต้องมีความรู้เท่าทันกับสภาวการณ์ และภารกิจที่ต้องทำงานต่างๆ ให้บรรลุตามตัวบ่งชี้และให้ครบตามเกณฑ์มาตรฐานของอาจารย์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ จะมีเกณฑ์มาตรฐานภาระงานที่เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ (บุญญาภา โปธิ์เกษม, 2558) ซึ่งงานต่าง ๆ ที่ต้องทำจำเป็นต้องมีสมรรถนะอาจารย์พยาบาลเป็นพื้นฐานในการทำงาน อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์การทำงานที่มากขึ้นจะสามารถจัดการกับหน้าที่และบทบาทอาจารย์พยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้อาจารย์พยาบาลยังเป็นที่คาดหวังของสังคม เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักศึกษาพยาบาล และยังต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในศาสตร์ทางการพยาบาลเป็นอย่างดี ในความเป็นจริงอาจารย์พยาบาลยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของ

สถาบันการศึกษา เนื่องจากการที่พยาบาลจะพัฒนาตนเองให้เป็นอาจารย์พยาบาลนั้น ต้องมีความสามารถ ในการปฏิบัติการพยาบาลที่ดี และต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาการพยาบาล จำเป็นต้องมีการศึกษาในระดับปริญญาโท และปริญญาเอกเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ การสรรหา และการพัฒนาอาจารย์พยาบาลจึงต้องใช้ระยะเวลา การที่มีสมรรถนะอาจารย์พยาบาลเป็นตัวกำหนดลักษณะและ บทบาทของอาจารย์พยาบาลนั้นทำให้มีแนวทางในการสรรหา และการพัฒนาอาจารย์พยาบาล เพื่อให้ อาจารย์พยาบาลมีคุณสมบัติตามที่สังคมคาดหวัง

บทสรุป

อาจารย์พยาบาลต้องมีการปรับตัว และพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ด้วยความเป็นอาจารย์พยาบาลมืออาชีพ ในอนาคตบทบาทของอาจารย์พยาบาล มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้มีสมรรถนะหรือทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมโลก ซึ่งการจะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับที่สังคมต้องการ อาจารย์พยาบาลจำเป็นต้องมีสมรรถนะ และบทบาทในด้านการใช้ทฤษฎีและหลักการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ ด้านการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ด้านการพัฒนาหลักสูตร และการนำไปใช้ ด้านการปฏิบัติการพยาบาล ด้านการวิจัยและหลักฐานเชิง ประจักษ์ ด้านการสื่อสาร ความร่วมมือ และการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ด้านกฎหมาย/ จริยธรรม และความเป็นมืออาชีพ ด้านการติดตามและประเมินผล รวมถึงด้านการจัดการ ภาวะผู้นำ และการเป็นผู้สนับสนุน ซึ่งการที่อาจารย์พยาบาลจะมีสมรรถนะต่างๆ นั้นมาจากการที่อาจารย์พยาบาลมีการ พัฒนาตนเองอยู่เสมอให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เมื่อมีการพัฒนา ตนเองแล้วจำเป็นต้องมีการประเมินการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนา ตนเองของพยาบาลอย่างจ่อเนื่อง และเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่นักศึกษา ส่งเสริมให้นักศึกษา พยาบาลมีทักษะต่างๆ และเป็นการสนับสนุนการผลิตบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ สอดรับกับความ คาดหวังและความต้องการของสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ เทอร์เนอร์ และคณะ. (2560). การลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้: แนวคิดและการประยุกต์ใช้ใน การศึกษาพยาบาล. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 26(3), 13-26.
- กาญจนา สันติพัฒนาชัย และคณะ. (2541). *การประเมินความต้องการการพัฒนาอาจารย์ในสังกัดสถาบัน พระบรมราชชนก*. รายงานการวิจัย. สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงาน ปลัดกระทรวง สาธารณสุข.
- ดวงจันทร์ ทิพย์ปรีชา. (2548). *ศักยภาพความสามารถในการบริหารทรัพยากรบุคคลทางการพยาบาล*. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลิฟวิง.
- บุญญาภา โพธิ์เกษม. (2558). อาจารย์พยาบาลกับความสุขในการทำงาน. *วารสารพยาบาลกระทรวง สาธารณสุข*, 25(1), 13-24.
- บุญทิพย์ สิริรังศรี. (2559). *ภาวะผู้นำของพยาบาลในประชาคมอาเซียน*. นนทบุรี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ประสิทธิ์ วัฒนภา. (2557). *การจัดการการศึกษายาบาลสำหรับศตวรรษที่ 21: การประชุมคณบดีและผู้
ผู้อำนวยการสถาบันการพยาบาล “การจัดการการศึกษายาบาลสำหรับศตวรรษที่ 21”*. 13
กุมภาพันธ์ 2557 โรงแรมอมารี ดอนเมือง แอร์พอร์ต กรุงเทพฯ.
- เพ็ญศรี ทองเพชร. (2559). *ส่วนประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะอาจารย์พยาบาลในศตวรรษที่ 21* วิทยาลัย
พยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข: รายงานการวิจัย วิทยาลัย
พยาบาลบรมราชชนนีสุราษฎร์ธานี.
- วิจารณ์ พานิช. (2558). *เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- วิภาดา คุณาวิทีกุล. (2558). *การเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ ในยุคศตวรรษที่ 21. พยาบาลสาร
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 42(2), 152-156.*
- สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2546). *คู่มือการใช้หลักสูตรพยาบาลศา
สตรบัณฑิต*.
- สุณี เศรษฐเสถียร. (2558). *รูปแบบการเรียนแบบสหวิชาชีพ ณ กลุ่มงานเวชกรรมฟื้นฟู โรงพยาบาล
อุดรธานี. เวชศาสตร์ฟื้นฟู, 25(2), 65-70.*
- อัญชลี สารรัตน์. (2559). *การศึกษาเชิงสังเคราะห์เกี่ยวกับสมรรถนะสากล. วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 39(3), 1-13.*
- อัญชลี สารรัตน์ สุวดี เอื้ออรุณโชติ ปวีร์ ศิริรักษ์ และ สมสมร เรืองวรบูรณ์. (2559). *สมรรถนะสากลของ
นักศึกษานักศึกษาด้านแพทย์ศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ และสาขาวิศวกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).*
- องค์อร ประจันเขตต์. (2557a). *การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง : มุมมองในการศึกษาทางการพยาบาล.
วารสารพยาบาลทหารบก, 15(3), 179-184.*
- องค์อร ประจันเขตต์. (2557b). *องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ทางเลือกใหม่ของการบริหารการศึกษา.
วารสารพยาบาลทหารบก, 15(1), 45-51.*
- Partnership for 21st Century Skills. (2008). *21st century skills: education and
competitiveness: A resource and policy guide*. Ohio: Columbus Office.
- The Higher Education Commission. (2018). *Guidelines for promoting the quality of
teaching and learning management of instructors in higher education
institutions*. Bangkok: Pappim.
- World Health Organization. (2016). *Nurse educator core competencies*: Geneva: The WHO
Document Production Services.